

Økt fokus på helse og trafikksikkerhet

Skrevet av:

Koordinator for førerkortområdet Merethe Bartnes og fagdirektør Helse og Samfunn Marit Dypdal Kverkild

Antall drepte i trafikken varierer fra år til år. I 2017 har vi hatt en gledelig utvikling med en nedgang i antall drepte i trafikken. De siste årene har en rekke aktører jobbet etter en nullvisjonsstrategi, der målet er at ingen skal miste livet i trafikken. Nå ser ut til at dette er i ferd med å gi gode resultater. Vår påstand er likevel at ulykkestallene kan reduseres ytterligere.

Helsepersonell, og da spesielt leger, har en sentral rolle i å vurdere sjåførenes helse. Hver dag befinner det seg sjåførere i trafikken i Trøndelag med en helsetilstand som ikke er forenlig med biltrafikk.

Det er tre forhold som påvirker trafikksikkerheten. Det er selve vegenes utforming og veidekke, det er kjøretøyene sin utrustning og sikkerhet, og sist men ikke minst - sjåførenes holdninger og helsetilstand.

Mange er ikke klar over at Fylkesmannen også har en rolle i trafikksikkerhetsarbeidet. Vår oppgave er å vurdere meldinger fra leger, psykologer og optikere. De har etter loven en plikt til å sende melding til Fylkesmannen dersom helsen til personen de gir helsehjelp til, ikke er forenlig med å kjøre et kjøretøy. Fylkesmannen sender etter egen vurdering skriftlig informasjon til Politiet, som er satt til å vurdere om føreretten skal inndras. Fylkesmennene i Trøndelag videresendte i fjor hele 1127 meldinger til Politiet.

Over 1100 personer mistet retten til å kjøre, fordi helsen deres var redusert av ulike årsaker. Det trengs god helse for å kjøre trygt i trafikken. Det er en rekke sykdomstilstander som ikke er forenlig med bilkjøring. En optiker må vurdere om en person har godt nok syn til å kjøre. En psykolog kan vurdere om en person sin psykiske helse er uforenlig med bilkjøring. Legene må vurdere en rekke helseforhold som syn, hørsel, kognitiv svikt, nevrologiske sykdommer, epilepsi, bevissthetstap, søvnsykdommer, hjerte- og karsykdommer, diabetes, psykiske lidelser, inntak av legemidler, alkohol og andre rusmidler, respirasjonssvikt, nyresykdommer og svekket førlighet.

Etter oppdrag fra Helsedirektoratet fører Fylkesmannen en detaljert statistikk over meldingene vi får inn. Vi har derfor god oversikt over hvilke sykdomstilstander som fører til at førerkortet til en person inndras. Vi mottar meldinger som gjelder alle sykdomskategoriene, men det er to helseforhold som oftest gjør at legene melder. Det ene er melding som gjelder bruk av legemidler, alkohol eller andre rusmidler. Det andre er melding om at en person har kognitiv svikt, for eksempel demenssykdom.

Media informerer flere ganger i uka om at Politiet har stanset personer i ruspåvirka kjøring. Og det er en kjent sak at den middelaldrende, og eldre del, av befolkningen drikker mer alkohol enn tidligere. Fylkesmennene i Trøndelag mottok i fjor 325 meldinger som gjaldt personer som brukte ulike midler som påvirker kjøreevnen. Vi har sett på aldersfordelingen av disse meldingene. I aldersgruppen under 40 år var det 101 meldinger, i aldersgruppen 41 – 60 år 124 meldinger, i aldersgruppen 61-80 år 81 meldinger og over 81 år det sju meldinger. Våre tall viser at bruk av alkohol og legemidler som påvirker helsen, ikke er et ungdomsfenomen. Det brukes alkohol og legemidler i alle aldersgrupper som gjør at helsen deres blir så påvirket og svekket at man ikke bør kjøre bil.

Kognitiv svikt betyr redusert hukommelse og orienteringsevne. Demenssykdom er en sykdom som gir kognitiv svikt, men også andre sykdommer som kan gi kognitiv svikt. I 2017 fikk vi 312 meldinger som gjaldt personer med kognitiv svikt. Aldersfordelingen i disse meldingene viser at i aldersgruppen under 60 var det 12 meldinger, i aldersgruppen 61- 70 år 45 meldinger, i aldersgruppen 71-80 år 148 meldinger, i aldersgruppen 81- 90 år 108 meldinger og i aldersgruppen over 90 år sju meldinger. Ikke uventet viser tallene at meldinger om kognitiv svikt øker med alderen. Men tallene viser også at kognitiv svikt kan opptre hos personer under 70 år.

Det å kjøre bil betyr ofte mye for kunne opprettholde et sosialt liv og treffe andre mennesker. Fylkesmannen vet hvor fortvilte enkelte mennesker blir når de lenger ikke kan kjøre bil, etter å ha inndratt førerretten. Likevel er det slik at det ikke er noen menneskerett å kjøre bil. Du må ha god nok helse til å kjøre bil, og du kan ikke bruke alkohol eller noen typer legemidler i et slikt omfang at helsa blir redusert.

Fylkesmannen oppfordrer alle, både førerkortinnehavere og helsepersonell, til å få kjennskap til helsekravene for å ha førerkort. Disse er lett tilgjengelig på Helsedirektoratet sine hjemmesider. Dersom alle som kjører på norske veier har god nok helse til å kjøre, vil vi kunne redusere dødstallene og skadetallene i trafikken ytterligere.

Fylkesmannen ønsker ytterligere fokus på helse og trafiksikkerhet i 2018.